

Jago în muncă de reabilitare

Cunoscutul „Festival du Marais” organizat an de an, vara, cu succes, în capitala Franței și găzduind trupe dintre cele mai bune și de pretutindeni, va prilejui curînd publicului contactul cu un Othello inedit, nu numai prin montare sau modalități actoricești (am cunoscut atîți alți Othello galbeni și-atîtea Desdemone pe bicicletă încît, la acest capitol, inovația e greu dobîndibilă) ci printr-o interpretare regizorală ieșită din comun.

Într-adevăr, străduindu-se să evite înțelegerea veche a textului shakespearian și să citească tragedia cu ochi noi, directorul de scenă, dl. Stephan Meldegg, după ce constată că pînă la ora de față piesa releva „două concepții: aceea a lui Othello care crede în puritate, iubire, frumos și aceea a lui Iago care-i încredințat că totul este corupție” mărturisește că el vede lucrurile mai altfel, considerîndu-l adică pe Iago, în ciuda lipsurilor acestuia, drept „un vizionar disperat”.

E, fără îndoială, o viziune demnă de atenție. Nu știm (așteptăm cronicile) cum va fi primit spectacolul de către criticii partizani ai ideii potrivită căreia directorilor (de scenă) li se cuvine în vremea noastră dreptul de a comanda, după dorinți, destinul eroilor fără a ține seama

de voința autorului (precum și — mai ales — de aceea a personajelor înseși): presupun totuși, că, în cel puțin nouă cazuri din zece, criticii la care ne referim, vor primi spectacolul cu plăcere. Nu știm, de asemeni, cum vor reacționa la premieră criticii obișnuiți cu gîndul că, de parte de a fi un vizionar disperat, Iago este, dimpotrivă și încă de cîteva sute de ani, un intrigant notoriu, lichea și trădător gen cușitul pe la spate: presupun că amintii critici vor primi montarea cu rezerve, mai academică sau mai apăsător exprimată. Nu știm, îndeosebi, cum vor reacționa spectatorii: presupun însă că unii, neîncredători în memorie, se vor repezi, odată întorși acasă, să recitească „Othello”. Dincolo însă și în diferent de modul cum va fi primită montarea shakespeariană, este limpede că avem de-a face cu o modalitate de regie cu totul neașteptată — care (inspirată de altminteri — trebuie să recunoaștem — din anumite aspecte ale realității) se întemeiază pe inversarea valorilor, determină transformarea eroului negativ în pozitiv (și viceversa) și poate da naștere la spectacole insolite.

Însușindu-și pe de-a-ntregul metoda și aplicînd-o exact (operațiune realizabilă, după opinia

tâți, întrucît mecanismul inversării e la îndemîna tuturor) regia „experimentală” ne poate oferi, de pildă, un Prometheus negativ, adică tipul încăpăținatului care, din vanitate bolnavă, refuză să-și facă autocritica solicitată, iscălcîndu-și condamnarea la tortură (puțin masochism ?): un Harpagon, simbol al urii împotriva risipei și al pasiunii pentru economie (poate afiș CEC ?) un Hamlet care, superstițios, se ia după fantome, își jignește grav mama, ia mințile logodnicei sale, și, pînă la urmă, provoacă vărsare de sînge; un Cățavencu, dornic (nimic mai firesc) de afirmare a personalității sale. — posedînd un spirit mobil (vezi paralela cu Prometheus) și stăpînînd la perfecție știința de a se adapta, fără întîrziere, mutațiilor radicale ale vieții sociale.

Bineînțeles, metoda discutată mai sus va declanșa revizuirii substanțiale în materie de distribuție, regizorii desemnînd actori pe măsura înțelesului nou al rolurilor. În felul acesta teatrul Giulești va monta Hamlet cu Mihailescu-Brăila în rolul titular, iar pe Vasilica Tastaman o vom admira în „Maștera” ucigașă a lui Balzac...